El principi de no-perjudici migratori:

la prioritat social nacional com a clàusula paretiana

Xema Gatnau

Abstract / Resum

La immigració se sol analitzar en termes agregats: creixement del PIB, augment de població activa, sosteniment demogràfic, disponibilitat de mà d'obra o dinamització de determinats sectors econòmics. Tanmateix, aquest enfocament oculta una qüestió decisiva: els seus efectes no es distribueixen de manera homogènia dins la societat receptora. Alguns grups es poden beneficiar clarament de la immigració massiva, mentre que altres poden suportar costos econòmics, residencials, culturals, laborals o polítics.

Aquest treball defensa que una política migratòria no pot considerar-se legítima pel simple fet de generar beneficis agregats si aquests beneficis s'obtenen a costa del deteriorament de les classes populars nacionals. Davant la lògica utilitarista del saldo net, es proposa un principi de no-perjudici migratori: la immigració només s'hauria d'admetre quan no empitjori la posició de cap grup vulnerable de la societat receptora i, en la seva versió més exigent, quan permeti que tots els grups rellevants en resultin beneficiats, encara que sigui de manera desigual.

Des d'aquesta perspectiva, pot ser legítim modular el benefici rebut per l'immigrant -per exemple, mitjançant accés gradual a ajudes, obligacions contributives reforçades o restriccions temporals de drets polítics plens- si això resulta necessari per garantir que els pobres nacionals no siguin els perdedors de l'obertura migratòria.

Tags / Paraules clau: immigració, justícia distributiva, Pareto, prioritat nacional, classes populars, política migratòria, protecció social.

> Tesi central: la immigració no ha de ser acceptada com una política de millora agregada si converteix les classes populars nacionals en perdedores netes.
>
> L'única immigració plenament legítima és aquella que respecta una clàusula paretiana estricta: cap vulnerable no ha d'empitjorar i, en la mesura del possible, tots els grups afectats han de millorar.

1. Plantejament del problema

La discussió pública sobre la immigració sol quedar atrapada en una falsa alternativa. D'una banda, s'afirma que la immigració és beneficiosa perquè augmenta la mida de l'economia, aporta treballadors, compensa l'envelliment demogràfic o cobreix llocs de treball que la població nacional no vol ocupar. De l'altra, se sosté que la immigració és perjudicial perquè pressiona salaris, encareix l'habitatge, tensiona els serveis públics o altera la continuïtat cultural de la comunitat política.

Ambdues posicions poden ser parcialment certes i, alhora, insuficients. El problema no és només determinar si la immigració "beneficia" o "perjudica" una societat en abstracte. La societat no és un bloc homogeni. Està formada per classes, barris, sectors econòmics, generacions, territoris i

grups amb capacitats molt diferents per absorbir costos o capturar beneficis. Per això, la pregunta central no ha de ser únicament quant guanya o perd el conjunt, sinó qui guanya, qui perd i sobre qui es carreguen els costos de la política migratòria.

Una immigració massiva pot beneficiar empresaris que accedeixen a mà d'obra més barata, propietaris que obtenen rendes immobiliàries més elevades, consumidors acomodats que gaudeixen de determinats serveis a menor preu, o elits polítiques que amplien la seva base demogràfica i electoral. Però aquesta mateixa immigració pot perjudicar treballadors de baixa qualificació, joves sense patrimoni, famílies que competeixen per l'habitatge, usuaris de serveis públics saturats, comunitats lingüístiques fràgils o barris populars sotmesos a una transformació accelerada.

En conseqüència, no n'hi ha prou amb afirmar que la immigració produeix una millora agregada. Una millora agregada pot amagar una transferència regressiva: uns sectors capturen beneficis privats mentre altres suporten costos socials. L'increment del PIB no demostra justícia si el resultat concret és que les classes altes guanyen flexibilitat, els empresaris redueixen costos, els rendistes capturen més lloguers i les classes baixes perden salari relatiu, accés residencial, tranquil·litat comunitària o prioritat institucional.

La tesi d'aquest treball és que els més perjudicats per la immigració no haurien de ser-ho. I, si existeix risc que ho siguin, ha d'existir un marge de seguretat suficient que impedeixi que la seva situació empitjori. La política migratòria no pot tenir els pobres nacionals com a variable d'ajust.

La formulació més exigent del principi no consisteix només a afirmar que la immigració no ha de perjudicar ningú. Consisteix a sostenir que, si una societat accepta immigració, aquesta s'ha d'organitzar de manera que tots els grups rellevants en resultin beneficiats, encara que sigui en graus diferents. La immigració no hauria de ser una política on alguns guanyen molt, altres guanyen una mica i els més vulnerables perden. La condició mínima de legitimitat hauria de ser que ningú empitjori; la condició forta, que tothom millori.

En definitiva, es tracta d'una aplicació normativa de les conclusions obtingudes del paper Model distributiu estàtic i dinàmic de la immigració: la corba de classes.

2. La immigració com a fenomen distributiu

La immigració no és únicament un moviment de persones. És també un mecanisme de redistribució de costos i beneficis. Redistribueix pressió laboral, demanda residencial, accés a serveis públics, poder cultural, pes electoral i composició demogràfica. Per això, s'ha d'analitzar com un fenomen econòmic-polític complet.

Quan entra nova població en una societat, no tots els agents es veuen afectats de la mateixa manera. La classe alta pot experimentar la immigració com a disponibilitat de serveis, reducció de costos laborals, expansió del consum, increment del preu d'actius immobiliaris o ampliació de mercats. Per a ella, la immigració pot aparèixer com a dinamisme, diversitat, modernització o creixement.

La classe mitjana pot viure una situació ambivalent. Pot beneficiar-se d'alguns serveis més barats o de certs efectes de dinamització econòmica, però també pot patir competència professional, pressió fiscal, congestió urbana, encariment residencial o deteriorament de la qualitat institucional.

La classe baixa, en canvi, sol estar molt més exposada. Competeix de manera directa en els mercats laborals de menor qualificació, en l'habitatge assequible, a l'escola pública, a la sanitat pública, en les ajudes socials, als barris amb menor capacitat d'adaptació i en els espais on la convivència quotidiana no es pot comprar ni externalitzar. Els costos que per a les classes altes són abstractes o simbòlics, per a les classes baixes poden ser materials i immediats.

Aquesta diferència és decisiva. La immigració massiva pot ser defensada per qui no suporta els seus costos principals. Pot ser moralitzada per qui viu en barris protegits, treballa en sectors menys exposats, té patrimoni immobiliari o pot triar escola, assegurança mèdica, mobilitat residencial i entorns socials. L'obertura pot ser celebrada des de posicions blindades, mentre les seves tensions reals recauen sobre qui té menys marge de sortida.

Per tant, una política migratòria justa no es pot avaluar des del punt de vista del beneficiari net, sinó des del punt de vista del perjudicat potencial. La qüestió no és si algú guanya amb la immigració. La qüestió és si aquest guany s'obté a costa d'un tercer que no ha consentit aquesta pèrdua i que, a més, sol tenir menys capacitat de defensar-se.

3. Del saldo agregat al criteri paretià

El raonament utilitarista tendeix a justificar una política si la suma total de beneficis supera la suma total de costos. Sota aquest esquema, una immigració que augmenta el PIB o millora determinats indicadors macroeconòmics podria considerar-se positiva encara que alguns grups en sortissin perjudicats. La pèrdua dels treballadors pobres quedaria absorbida pel guany d'empresaris, consumidors o rendistes.

Però aquest enfocament és moralment insuficient. Una societat política no pot tractar una part dels seus membres com a cost col·lateral d'una millora agregada. Si una política pública millora la posició d'alguns agents a costa d'empitjorar la posició d'altres, especialment dels més vulnerables, no pot ser considerada justa sense mecanismes reals de compensació.

Aquí resulta útil una lectura paretiana. Una millora és pròpiament acceptable quan algú millora sense que ningú empitjori. Si la millora d'uns requereix l'empitjorament d'altres, deixa de ser una millora social indiscutible i passa a ser una redistribució. Pot ser defensable o no, però s'ha de reconèixer com a tal. En el cas migratori, moltes polítiques d'obertura funcionen precisament com a redistribució encoberta: transfereixen benestar des de treballadors, barris i serveis públics cap a empreses, consumidors solvents i propietaris.

D'aquí sorgeix el principi de no-perjudici migratori: cap política migratòria no hauria de considerar-se legítima si millora la posició d'empresaris, consumidors, rendistes o elits polítiques a costa de deteriorar la posició econòmica, residencial, cultural o política de les classes populars nacionals.

Aquest principi no exigeix negar tot moviment migratori. Exigeix que la immigració no pugui imposar-se sobre els sectors més febles de la societat receptora com a sacrifici obligatori. Si existeix un benefici, aquest s'ha de distribuir de manera que ningú quedi pitjor. I si existeix un cost, no s'ha de carregar sobre qui ja tenia menys recursos.

La immigració no pot ser una política per la qual uns importen beneficis i altres en reben les conseqüències. La seva legitimitat exigeix una clàusula paretiana: com a mínim, cap vulnerable no ha d'empitjorar; en la seva versió forta, tots els grups rellevants han de millorar, encara que no ho facin en la mateixa proporció.

4. La clàusula del marge de seguretat

No n'hi ha prou que la immigració no produeixi un dany evident un cop el dany ja s'ha produït. Ha d'existir un marge de seguretat previ. La càrrega de la prova no hauria de recaure sobre els perjudicats, obligant-los a demostrar després que han perdut salari, accés a l'habitatge, qualitat escolar o cohesió comunitària. La càrrega de la prova hauria de recaure sobre qui promou l'obertura migratòria.

El principi adequat seria el següent: quan existeixi un dubte raonable sobre l'impacte d'una política migratòria en les classes populars nacionals, s'ha d'aplicar un marge de seguretat a favor d'aquestes.

Aquest marge de seguretat implica que la societat receptora no està obligada a assumir riscos estructurals per beneficiar tercers, ni a acceptar deterioraments graduals en nom de beneficis agregats. Si una política pot pressionar els salaris baixos, s'ha d'aturar o compensar abans que el deteriorament sigui irreversible. Si pot saturar habitatge, sanitat, escola o ajudes socials, s'ha de limitar abans que el cost es materialitzi. Si pot alterar l'equilibri lingüístic, cultural o polític d'una comunitat nacional, s'ha de sotmetre a condicions estrictes d'incorporació.

La protecció dels vulnerables nacionals no és xenofòbia. És una exigència elemental de justícia política. Tota comunitat política té una obligació primària envers qui ja en forma part, especialment envers qui es troba en pitjor posició. Si la política migratòria exigeix que els pobres nacionals absorbeixin més competència, més pressió residencial, més espera sanitària, més congestió escolar o més inseguretat econòmica, aleshores aquesta política està incomplint la seva funció bàsica.

Els més perjudicats no tenen per què ser-ho. I si són els més exposats, precisament per això haurien de ser els més protegits.

5. Proteccionisme social davant la importació de mà d'obra

Si la immigració funciona en part com a importació de mà d'obra, aleshores pot ser legítim aplicar instruments anàlegs als que s'utilitzen per protegir sectors productius davant importacions de béns. En el comerç internacional s'accepten aranzels, quotes, clàusules de salvaguarda, normes d'origen, restriccions estratègiques o mesures antidumping. La lògica és senzilla: una obertura il·limitada pot destruir teixit productiu intern si permet competència externa en condicions desiguals.

La mateixa lògica es pot aplicar al mercat laboral. Si una empresa contracta mà d'obra immigrant perquè resulta més barata, més vulnerable, més disponible o menys exigent, no pot traslladar els costos socials d'aquesta decisió al conjunt de la comunitat. Si aquesta contractació pressiona salaris, augmenta la demanda d'ajudes, genera necessitat d'habitatge públic, escolarització, sanitat, seguretat o integració, aleshores l'empresa no hauria d'apropiar-se privadament del benefici i socialitzar el cost.

D'aquí la proposta d'un aranzel social a la importació de mà d'obra. No es tractaria de castigar l'immigrant, sinó d'impedir que determinats actors econòmics utilitzin la immigració com a mecanisme de reducció de costos laborals a expenses de la societat receptora.

Aquest aranzel social podria adoptar diverses formes:

- Cotitzacions addicionals per a empreses que contractin treballadors estrangers acabats d'arribar, especialment en sectors on existeixi atur nacional o pressió salarial baixa.
- Fons de compensació territorial, finançats pels sectors que es beneficien de la immigració i destinats a barris, escoles, centres sanitaris i municipis que suporten més pressió demogràfica.
- Taxes d'impacte sobre habitatge i serveis públics, aplicables a ocupadors o sectors intensius en mà d'obra immigrant quan l'arribada de treballadors incrementi la demanda de recursos públics.
- Clàusules de prioritat laboral nacional, especialment en feines de baixa qualificació on la competència directa pugui deteriorar salaris o condicions dels treballadors autòctons.
- Avaluacions periòdiques d'impacte distributiu, no només macroeconòmic, per mesurar qui guanya i qui perd amb cada política migratòria.

La idea central és que la immigració no pot ser gratuïta per a qui se'n beneficia si no ho és per a qui en suporta les conseqüències. Si una política migratòria genera costos d'integració, habitatge, sanitat, educació o cohesió social, aquests costos s'han d'imputar prioritàriament als beneficiaris econòmics de l'obertura, no als pobres nacionals.

6. Prioritat social nacional i ajudes públiques

Un dels punts més delicats és l'accés a ajudes públiques. La tesi aquí s'ha de formular amb precisió. Tota persona ha de tenir garantits uns drets humans bàsics: vida, integritat, atenció urgent, protecció davant abusos, condicions mínimes de dignitat i legalitat administrativa. Però això no implica que tot nouvingut hagi d'accedir de manera immediata i igual a tots els drets socials no contributius, especialment quan aquests recursos són escassos i el seu accés pot perjudicar els sectors pobres de la població nacional.

Una societat política té recursos limitats. L'habitatge social és limitat. Les ajudes no contributives són limitades. La capacitat escolar, sanitària i assistencial també ho és. Si l'accés immediat i igualitari de població acabada d'arribar empitjora la posició dels pobres nacionals, aleshores no som davant una política neutral, sinó davant una reassignació de prioritat.

Pot ser legítim establir una prioritat social nacional en determinades prestacions no contributives, sempre que es respectin mínims humanitaris i drets fonamentals. Aquesta prioritat no s'ha d'entendre com a menyspreu a l'immigrant, sinó com a reconeixement d'una

obligació política primària: l'Estat existeix, en primer lloc, per protegir la seva comunitat política, i especialment els seus membres més vulnerables.

A més, cal recordar un element normalment omès: qui emigra sol fer-ho perquè espera millorar respecte a la seva situació d'origen. Si una persona immigrant millora clarament la seva posició vital en traslladar-se, no és necessàriament injust que el seu accés a certes prestacions no contributives sigui més gradual o condicionat, quan aquesta diferència permet evitar que empitjori la situació dels pobres nacionals.

La injustícia no és establir condicions diferenciades raonables. La injustícia seria exigir als pobres nacionals que cedeixin prioritat residencial, assistencial o social en nom d'una obertura els beneficis de la qual capturen altres. Si l'alternativa real és que l'immigrant millori una mica menys però el pobre nacional no empitjori, o que l'immigrant millori més mentre el pobre nacional empitjora, el principi de no-perjudici exigeix la primera opció.

Això es pot formular així: la política social no ha d'utilitzar els pobres nacionals com a variable d'ajust moral de la política migratòria.

La solidaritat exterior no es pot finançar mitjançant el deteriorament de qui ja ocupa les posicions més baixes dins la societat receptora. L'obertura migratòria només és legítima si s'organitza de manera que no degradi les condicions materials, institucionals i simbòliques d'aquests grups.

7. Benefici migratori no màxim i justícia compatible

La prioritat social nacional no implica que l'immigrant no pugui millorar. Implica que la seva millora no s'ha de maximitzar a costa de deteriorar tercers vulnerables dins la societat receptora. L'immigrant es pot beneficiar de l'entrada, de l'ocupació, de la seguretat, de millors institucions o d'un nivell de vida superior al del seu país d'origen. Però aquest benefici pot ser legítimament modulat quan el marge de millora addicional recauria com a cost sobre els pobres nacionals.

La regla de justícia compatible seria clara: si l'immigrant millora molt i el pobre nacional empitjora, la política és injusta. Si l'immigrant millora una mica menys i el pobre nacional no empitjora, la política és més justa. I si l'immigrant millora, l'empresari no captura una renda excessiva i el pobre nacional també millora, aleshores la política s'aproxima a una millora paretiana forta.

La justícia migratòria no exigeix maximitzar el benefici del nouvingut. Exigeix ordenar l'obertura perquè el seu benefici sigui compatible amb la protecció de la comunitat receptora, especialment amb la protecció dels seus membres més febles. El fet que una persona decideixi emigrar perquè millora respecte a la seva situació d'origen permet establir condicions graduals, contributives o diferencials sense que això sigui per si mateix injust. El que seria injust és que aquesta millora es financi mitjançant el deteriorament social de qui ja era vulnerable dins el país receptor.

D'aquí que la prioritat social nacional actuï com a clàusula paretiana: permet immigració si cap vulnerable no empitjora i exigeix instruments correctors si existeix risc de perjudici. L'objectiu

no és una igualtat immediata i abstracta de tots els beneficis, sinó una compatibilitat ordenada de millores, on tots els grups rellevants puguin estar millor que abans o, almenys, cap dels vulnerables quedi pitjor.

8. Drets polítics, pertinença i contribució

També cal distingir entre residència, protecció bàsica i pertinença política plena. Una persona pot rebre tracte digne, protecció jurídica elemental i possibilitat de treballar sense que això impliqui accés immediat a la ciutadania, al vot o a tots els drets polítics de la comunitat receptora.

Els drets polítics no són una mera prestació administrativa. Són participació en la sobirania. Permeten decidir sobre les lleis, el pressupost, la identitat institucional, la política lingüística, l'orientació exterior i el futur demogràfic de la comunitat. Per tant, la seva concessió no pot tractar-se com una conseqüència automàtica de la presència física al territori.

La ciutadania plena hauria de requerir una integració prou acreditada: residència prolongada, autonomia econòmica raonable, contribució fiscal, coneixement lingüístic, absència de dependència estructural de l'Estat, respecte a l'ordre jurídic i compromís amb la continuïtat de la comunitat política. No es tracta de negar drets bàsics, sinó de reconèixer que participar plenament en el poder polític exigeix alguna cosa més que haver arribat.

Aquesta tesi és especialment important quan la immigració modifica equilibris demogràfics i electorals. Si una comunitat política incorpora ràpidament grans masses de població nova amb drets polítics plens, pot alterar de manera irreversible la voluntat col·lectiva dels membres anteriors. En aquest cas, la immigració deixa de ser només un fenomen laboral o humanitari i passa a ser una transformació del subjecte sobirà.

Per això, l'accés als drets polítics s'ha de sotmetre a una clàusula de pertinença efectiva. La comunitat política té dret a exigir que qui participa plenament en les seves decisions hagi contribuït de manera suficient, estable i verificable al seu benestar i continuïtat.

9. La piràmide social de la immigració massiva

La immigració massiva es pot representar com una piràmide social invertida de beneficis i costos.

A la part superior se situen els beneficiaris més protegits: grans empreses, sectors intensius en mà d'obra, rendistes immobiliaris, consumidors de serveis personals, elits polítiques i capes culturals que converteixen l'obertura en capital simbòlic. Aquests grups poden defensar la immigració com a fenomen positiu perquè capturen beneficis relativament immediats i externalitzen bona part dels costos.

A la part mitjana se situen els grups ambivalents: classes mitjanes urbanes, professionals exposats de manera parcial, joves qualificats sense patrimoni, petits empresaris i funcionaris de serveis públics. Es poden beneficiar en alguns aspectes i veure's perjudicats en altres.

A la base se situen els qui suporten l'impacte més directe: treballadors de baixa qualificació, joves pobres, llogaters, usuaris intensius de serveis públics, barris perifèrics, comunitats

lingüístiques fràgils i sectors nacionals amb menor capacitat de sortida. Són els qui tenen menys marge per evitar la competència laboral, la pressió residencial o la transformació del seu entorn quotidià.

Aquesta estructura piramidal demostra que la immigració massiva no es pot legitimar des de la perspectiva de qui és a dalt. L'avaluació justa ha de començar per la base. Si la base es deteriora, no n'hi ha prou que el cim guanyi. Si els pobres nacionals empitjoren, el saldo agregat deixa de ser moralment concloent.

La pregunta política essencial és: es pot defensar com a justa una política els principals beneficis de la qual són capturats per grups forts i els principals costos de la qual recauen sobre grups febles?

La resposta ha de ser negativa. I, si no es vol tancar completament la immigració, aleshores cal introduir mecanismes de correcció prou forts perquè els grups vulnerables no siguin sacrificats.

10. Contra la moralització abstracta de l'obertura

Una part del discurs favorable a la immigració massiva es basa en una moralització abstracta: tots els éssers humans són iguals, ningú mereix pitjor tracte per haver nascut en un altre lloc, les fronteres són arbitràries, la solidaritat ha de ser universal. Aquestes afirmacions poden tenir força moral en un pla abstracte, però són insuficients per organitzar una comunitat política concreta.

Les persones no viuen en una humanitat indiferenciada. Viuen en famílies, barris, municipis, nacions, Estats, llengües, institucions i sistemes fiscals determinats. Els recursos públics no existeixen en abstracte; són produïts, finançats i sostinguts per comunitats històriques concretes. La igualtat moral universal no elimina la prioritat política de la comunitat constituïda ni l'obligació especial envers els seus membres més vulnerables.

L'error de la moralització abstracta consisteix a presentar qualsevol restricció migratòria com a egoisme, discriminació o insolidaritat, sense analitzar qui paga realment el cost de l'obertura. Però l'obertura no la paguen igual tots els membres de la societat receptora. La paguen més els qui tenen menys capacitat d'escapar dels seus efectes.

Per això, la defensa de límits, prioritats i condicions no s'ha d'entendre com a negació de la dignitat humana. S'ha d'entendre com a defensa d'una justícia situada, concreta i responsable. No hi ha justícia real si es protegeix el nouvingut deteriorant el pobre nacional. No hi ha solidaritat legítima si el cost s'imposa a qui ja estava en posició vulnerable. No hi ha universalisme moral acceptable si funciona, a la pràctica, com a abandonament dels propis febles.

11. Immigració acceptable i immigració regressiva

No tota immigració té el mateix significat. Pot haver-hi immigració limitada, qualificada, compatible amb la capacitat d'absorció del país, fiscalment positiva, culturalment integrable i socialment no perjudicial. Aquest tipus d'immigració pot ser acceptable si no empitjora la posició dels grups vulnerables nacionals.

El problema apareix quan la immigració és massiva, accelerada, laboralment substitutiva, residencialment inflacionària, fiscalment costosa, culturalment desestabilitzadora o políticament transformadora. En aquest cas, no n'hi ha prou amb invocar beneficis abstractes. Cal aplicar el principi de no-perjudici.

Es poden distingir, per tant, entre dos tipus ideals:

Immigració compatible: aquella que no deteriora salaris baixos, no desplaça els pobres nacionals en l'accés a habitatge o ajudes, no satura serveis públics, no altera de manera irreversible la continuïtat cultural i contribueix netament al benestar comú.

Immigració regressiva: aquella que genera beneficis per a empreses, rendistes, consumidors acomodats o elits polítiques, però trasllada costos a treballadors pobres, barris populars, serveis públics i comunitats nacionals vulnerables.

La primera pot ser defensable. La segona ha de ser rebutjada o sotmesa a condicions estrictes de compensació, limitació i prioritat nacional.

12. Proposta institucional

Una política migratòria basada en el principi de no-perjudici hauria d'incloure almenys set elements.

Primer, una avaluació prèvia d'impacte distributiu. No n'hi ha prou amb mesurar PIB, ocupació agregada o recaptació. Cal mesurar l'efecte sobre salaris baixos, lloguers, habitatge social, llistes d'espera, escoles públiques, barris vulnerables, seguretat, cohesió lingüística i mobilitat social dels nacionals pobres.

Segon, una clàusula automàtica de suspensió o limitació. Si determinats indicadors mostren deteriorament en les classes populars nacionals, l'entrada migratòria s'ha de reduir o aturar fins a recuperar marge de seguretat.

Tercer, un aranzel social a la importació de mà d'obra. Les empreses que es beneficiïn de treballadors immigrants en sectors sensibles han de contribuir de manera addicional a finançar els costos d'integració, habitatge, formació, sanitat i serveis públics.

Quart, prioritat nacional en determinades ajudes no contributives escasses. L'accés dels nouvinguts a prestacions no essencials pot ser gradual, condicionat o subordinat a criteris de residència, contribució i no-perjudici per als pobres nacionals.

Cinquè, ciutadania exigent. Els drets polítics plens s'han de vincular a pertinença efectiva, residència prolongada, contribució fiscal, integració lingüística i compromís institucional.

Sisè, protecció territorial de barris i municipis receptors. Les zones que suporten més pressió migratòria han de rebre finançament reforçat, límits de concentració, instruments de planificació i capacitat de veto o modulació.

Setè, responsabilitat dels beneficiaris. Qui es beneficia econòmicament de la immigració ha d'assumir una part proporcional dels seus costos. No pot haver-hi privatització del benefici i socialització del cost.

13. Conclusió

La immigració no es pot analitzar únicament des del saldo agregat. Una societat no guanya simplement perquè alguns dels seus sectors guanyen molt si altres sectors perden. I encara menys si els qui perden són precisament els més vulnerables.

La tesi defensada aquí és senzilla: els més perjudicats per la immigració no haurien de ser-ho. Si la immigració produeix beneficis, aquests no s'han d'obtenir a costa de treballadors pobres, llogaters, barris populars, usuaris de serveis públics o comunitats nacionals fràgils. Si existeix risc de perjudici, cal aplicar un marge de seguretat suficient. I si aquest marge exigeix limitar entrades, imposar cotitzacions addicionals, establir prioritat nacional en ajudes escasses o retardar l'accés a drets polítics plens, aquestes mesures poden ser plenament legítimes.

La immigració no ha de convertir-se en una transferència regressiva des dels pobres nacionals cap a empresaris, rendistes, consumidors acomodats i elits polítiques. Tampoc s'ha d'utilitzar la moral universalista per imposar als sectors populars costos que les classes altes no suporten. Una política migratòria justa ha de partir d'una regla elemental: cap obertura és legítima si deixa pitjor aquells que la comunitat política tenia més obligació de protegir.

El principi de no-perjudici migratori no nega la dignitat de l'immigrant. Nega que aquesta dignitat pugui utilitzar-se com a argument per deteriorar la posició dels pobres nacionals. La solidaritat exterior no es pot finançar mitjançant abandonament interior. L'obertura només és acceptable quan no destrueix el sòl material, social i polític de qui ja era a baix.

Per això, la política migratòria ha de deixar de preguntar-se només quants beneficis produeix i començar a preguntar-se qui els rep, qui els paga i quin marge de seguretat queda per als més vulnerables. On els costos recauen sobre els pobres i els beneficis ascendeixen cap amunt, no hi ha justícia migratòria. Hi ha redistribució regressiva encoberta.

La frontera normativa mínima hauria de ser clara: ningú no ha de millorar mitjançant una política migratòria que empitjora un tercer vulnerable. I si aquest tercer és la classe popular nacional, l'obligació de protecció ha de prevaldre.

La formulació forta afegeix un criteri addicional: si la immigració existeix, no s'ha de dissenyar per maximitzar el benefici d'alguns, sinó per produir una millora compatible per a tots. L'immigrant pot millorar perquè ve d'una situació pitjor; l'empresari pot beneficiar-se si internalitza els seus costos; el país pot guanyar si no deteriora la seva base social. Però la millora d'un no pot descansar sobre la pèrdua d'un altre. Aquest és el nucli de la prioritat social nacional com a clàusula paretiana.

Nota d'autor

Aquest text forma part d'una línia de treball sobre immigració, classes socials, urbanització massiva i distribució interna de costos i beneficis dins les societats receptores.